

futó nyomvonalszakaszt is kellett kutatnunk. Összesen öt lelőhely területét jártuk be, ebből két korábról ismert lelőhelyet érint a nyomvonal, három lelőhelyet pedig újonnan azonosítottunk, a Kísszentmíklóst Dánielteleptől elválasztó vízfolyás két oldalán, a nyomvonal közelében.

Aligvári (KÖH 72103): Az aligvári határrészben, a Daruhegy és Kísszentmíklós között futó kis vízfolyás Ny-i oldalán, a víz melletti teraszos kiemelkedés szélén, a Berzsenyi utcától K-re a szántott területen, jó megfigyelési viszonyok között kevés kelta töredéket találtunk a domb teraszos végénél.

Bánom (KÖH 72101): A bánomi határrészben, a Berzsenyi utcától K-re a szántott területen kevés középkori töredéket találtunk a domb teraszos végénél.

Bejárásidomb (KÖH 47768): Az Előszállás felé vezető műút D-i, a Nagykarcsonyi-vízfolyás É-i oldalán emelkedő jellegzetes domb DNy-i oldalán egy árkot övező nyárfasor húzódik. Közvetlenül ettől ÉK-re a terület fedett volt, a bejáráskor csak néhány középkori töredéket találtunk rossz megfigyelési viszonyok között. A korábbi megfigyelést megerősítettük, a lelőhely kiterjedését azonban nem tudtuk pontosítani.

Csalóka-domb (KÖH 47684): A korábbiak során azonosított lelőhely helyszínén, egy alacsony domb D-i részén egy ÉK-DNy-i dűlőút halad át, É-i oldalán friss boronált szántás, déli oldalán tarló. Kevés apróra törött őskori kerámiát találtunk az út mindkét oldalán. A rossz megfigyelési viszonyok miatt a lelőhely É-i kiterjedését nem tudtuk meghatározni.

Nyalóka-dűlő (KÖH 72099): A Daruhegy és Kísszentmíklós között futó kis vízfolyás kísszentmíklósi oldalán egy hosszúkás homokdomb tetején, a vízfolyástól K-re, Kísszentmíklós-Újteleptől D-re egy hosszúkás homokdombon, lucernásban, viszonylag rossz megfigyelési viszonyok között 2–3 avar kerámiatöredéket találtunk.

STIBRÁNYI MÁTÉ

133. Debrecen-Józsa, Klastrompart II. (KÖH 36699)

(Hajdú-Bihar megye) B

2009. április 22-én a Gönczy Pál és Hátszeg utcák által határolt területen, egy tervezett lakópark területén megelőző feltárást végeztünk. Az ivóvízellátáshoz szükséges 38 bekötővezeték nyomvonalát 2 m szélesen nyitották meg. A bolygatatlan altalaj szintjén 6 régészeti jelenség feltárta rajzolódott ki, elszórtan. Egy gödröt tártunk fel az áruház mögötti területen, egyet a Gönczy Pál utca melletti bekötővezeték nyomvonalán; az általános iskola mögötti részen két gödröt és egy árkot; a 35. sz. főút melletti szakaszon egy árkot.

A gödrök kerek és ovális alaprajzúak, 140–180 cm átmérőjűek és a nyesett felszíntől 30–40 cm mélyek voltak. Két gödörből kerültek elő bronzkori edények töredékei. A trapéz keresztmetszetű árkoknak csak 2–2,5 m

hosszú szakaszát tudtuk feltárni. Csak állatcsont volt az egyikben, koruk ezért meghatározhatatlan.

D. SZABÓ LÁSZLÓ

134. Debrecen, Tócsó-part, Erdőalja (KÖH 53338)

(Hajdú-Bihar megye) U, R, B, LT, Sza, A, Á, Kk, Tö

2008. augusztus 11. és 2009. augusztus 19. között elvégeztük a 4. sz. főút Debrecen elkerülő szakasza hajdúhadházi átkötésének építése előtt Debrecen mellett, a Debrecen Józsaival összekötő 35. sz. főúttól K-re található lelőhely megelőző feltárást. A DNy-on közel 65 m széles, 700 m hosszú lelőhely ÉK-en 33 m-re szűkül, ÉK-en egy É-D-i földút keresztezi, DNy-on pedig egy É-D irányú vasúti sín, mellette vasúti árok és földút halad át rajta. A földutakat az útépités során áthelyezik.

Az egy évig tartó intenzív feltárást eredményeképpen 1401 objektumszámot és 2105 stratigráfiai számot osztottunk ki a 40 948 m²-nyi területen.

Az ÉK-DNy-i irányú lelőhelyen a következő korszakokat azonosítottuk: középső neolitikum (alföldi vonaldíszes kerámia kultúrája és esztári csoport), rézkor, bronzkor, késő vaskor (kelta), római császárkor (szarmata), késő avar kor (8–9. sz.), Árpád-kor, késő Árpád-kor (13–14. sz.), késő középkor (15. sz.), török kor (16–17. sz.), újkor.

A lelőhely É-i részén (V. szelvény) kevés lelet került elő. A homokos, akácgyökerekkel megbolygatott felszínen a feltárt gödrök közül 73-at leletanyag hiányában nem tudtuk korszakhoz kötni. Őskori, de nagyon töredékes, nehezen meghatározható leletanyag került elő 6 gödörből. Neolit emlékek 4 objektumban voltak; 1-1 rézkori és bronzkori emlékeanyagot tartalmazó gödröt tártunk fel; 1-1 gödörben találtunk szarmata, ill. középkori cserepet. Újkori emlékeanyag volt 5 objektumban.

A lelőhely középső részén (IV. szelvény) neolit leletanyagot 63 objektumban, szarmata kori emlékeanyagot 9 objektumban, Árpád-kori leletanyagot 2 gödörben találtunk, 25 régészeti jelenség volt újkori. Leletanyag hiányában nem volt meghatározható 83 objektum kora.

A lelőhelynek a vasúttól É-ra eső részén (II. szelvény) 6 középső neolit (AVK) zsugorított csontvázas sírt, 6 talán ehhez a korszakhoz köthető cölöplyukat, egy kutat és 25 gödröt bontottunk ki. Nagy kiterjedése miatt 4 gödröt csak részben tártunk fel: 2 kotró segítségével eltávolítottuk a kétrétegű telep szubhumuszát és azonosítottuk az alatta lévő objektumokat. A hatalmas kiterjedésű neolit gödrök leletanyagát így gépi segítséggel „bontottuk ki”.

A római császárkorból 22 gödör és 5 kút került elő, valamint egy állatvázat is kibontottunk. Egy sír is előkerült a 2008-ban befejezettnek vélt egyik körárok szélénél, aminek nyomait korábban nem lehetett látni.

A szelvény D-i részén a középkori teleprész objektumainak bontása során a késő Árpád-korból 16 kemence, 1 tűzhely, 55 gödör, 7 cölöplyuk, 5 kút, 1 épület, a késő

középkorból 2 állatváz, 7 omladék, 84 gödör, 15 kút, 22 cölöplyuk, 8 kemence, 2 árok, a török korból 9 gödör és 5 kút került elő. Ez a rész tehát sűrűn egymásba ázott, főleg középkori objektumokból (kemencék, hamusgödrök, kutak) állt, ami alatt középső neolit gödröket találtunk. Leletanyag hiányában 32 cölöplyukat és 20 gödröt itt sem tudtunk datálni.

A lelőhely vasúton túli D-i végében (III. szelvény) a feltárást nehezítette, hogy a középső neolit (esztári csoport), a késő vaskori (kelta), a szarmata, az Árpád-kori, valamint a késő középkori település fedte egymást, sok volt az egymásba ázott objektum még egy korszakon belül is.

A középső neolitikum esztári csoportját egy kút, 2 zsugorított csontvázas sír és 23 hatalmas méretű, amorf, agyaggyerő gödör képviselték.

A késő vaskori (kelta) megtelepedésre 10 gödrön kívül egy jó állapotban megmaradt rostélyos kemence, valamint egy hasonlónak a töredéke hívta fel a figyelmünket.

A római császárkor szarmata népessége 145 gödröt (a legtöbbet beleásták a neolit gödrökbe), egy füstölőt, két Ny-K-i irányú árkot, 6 kutat hagyott hátra 3 ház, 5 cölöplyuk, 1 tűzhely mellett. Megfigyelhettük, hogy a szarmata telep központi része szelvényünk közepén koncentrált, az egymást érő gödrök hálózatával. (Valamennyi terra sigillata töredék innen került elő).

Az Árpád-kori telepen 3 kút mellett 10 gödröt, 3 cölöplyukat és két kemencét bontottunk ki.

Kilenc késő középkori gödör és 3 kút is előkerült, ami szervesen kapcsolódott a 2008-ban feltárt kútrendszerhez.

HAJDÚ ZSIGMOND – NAGY EMESE GYÖNGYVÉR

135. Decs, Ete

(KÖH 20014)

(Tolna megye) R, B, Kk

2009. május 11–27. között megelőző feltárást végeztünk a középkori mezőváros D-i felén, a K-i oldalon, a 085 hrsz. út D-i szakaszán, és a 076 hrsz. érintett, az úttal érintkező szakaszán, mintegy 1500 m²-en. Munkánk során 224 objektumot tártunk fel. (90–224. sz.), számozásukkal az eddig végzett tervátadások objektumszámozását folytattuk. A feltárássra kijelölt területen a korábbi kutatások kapcsán észlelt késő középkori objektumokat találtuk, néhány őskori (réz- és bronzkori) objektummal együtt.

Az eddigi eredmények kapcsán már tudtuk, hogy a földszállítással érintett terület a középkori mezőváros K-i része, amelyet K-ről az egykori Bába medre érintett. A település szélén húzódó út (086 hrsz.) területére a légi felvételeken korábban már megfigyelt két D-i mellékutca (irányuk ÉNy-DK) fut ki. Úgy tűnik, mindkét utcánál az utcák végén található házakat, ill. házrészleteket figyeltük meg.

Az ásatási terület É-i szakaszán – az ún. É-D-i árok területén pedig a D-i mellékutcák közül a K-i utca házainak telkén található gödröket tártuk fel. Az egyik gödör alján

egy teljesen ép, 15. századra keltezhető mázas nyakú és szájú, sárga anyagú korsó került elő. Az É-D-i árok D-i végén egy cölöpszerkezetes ház D-Ny-i sarkát tártuk fel.

A 086 hrsz. területnek a D-i szélén nyitott szelvényünkben (XV. sz.) egy legalább kétosztatú, cölöpszerkezetes háznak a részletét tártuk fel. A házat bolygató gödörből szemeskályha részeit képező leletanyag került elő. A ház eddig feltárt része lakóhelyiségből és egy kamrahelyiségből állhatott.

A XVII. szelvényben egy nagyméretű, cölöpszerkezetes ház háromnegyedét, valamint további három objektumot, feltehetőleg lakóépítmény K-i végét tártuk fel. Mind a négy lakóépítményből jelentős mennyiségű 16. századi leletanyag került elő. (Bronztű, gyűszű, vastárgyak: pántok, szögek, lakat, fűró, kerámiaedények töredékei, köztük ún. bécsi fazekak töredékei.)

A leletek a Wosinsky Mór Megyei Múzeum gyűjteményébe kerültek.

Munkatársak: Tövisháti Béla és Tövisháti András restaurátor, rajzoló, Csizsér Antal régésztechnikus.

MIKLÓS ZSUZSA – VIZI MÁRTA

136. Demecser, Máriapócsi IV. főfolyástól keletre (KÖH 72641)

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) Kk

2009. szeptember 24.-én régészeti helyszínelést végeztünk Demecser D-i határában, a Roffaj-dűlőtől K-re fekvő területen. A vizsgálat a településrendezési tervben építkezéssel érintett területre és környezetére terjedt ki. A katonai térképen ribizlissel ábrázolt, kb.: 450×500 m-es terület jelenleg szántó. Felszínét több ÉNy-DK irányú homokhát tagolja. Az É-D tengelyű lelőhelyet a vizsgált területet keresztező legnyugatabbi homokhát ÉNy-i részén lokalizáltuk. Kiterjedése 80×160 m. A szántásban mázas késő középkori/újkori cserepeket valamint kevés kerámiasalakot gyűjtöttünk.

Munkatársak: Svédáné Karácsony Judit, Szmolár Edit, Kiss László.

SCHOLTZ RÓBERT

137. Derecske, Karakas-dűlő (KÖH 61290)

(Hajdú-Bihar megye) Sza

2009 decemberében megelőző feltárást végeztünk a Földes ÉK-1 jelű gázkút vezetékének nyomvonalába eső régészeti lelőhelyen. A római császárkor időszakából került elő több mint harminc, a szarmatákhoz köthető régészeti jelenség. A feltárt objektumok nagy része 150–300 cm átmérőjű méhkas alakú gödör volt, betöltésükben 3–4. századi kerámia-töredékekkel. A lelőhely D-i irányba lejtett, a mélyebben fekvő részen csak a szelvényen keresztülfutó K-Ny irányú, teknős aljú árkok voltak. Az egyik árokból a gödrökhöz hasonló korú leletanyag került elő.

D. SZABÓ LÁSZLÓ